

Uppföljning av den regionala ANDT-strategin, gällande 2016–2020

Inledning

Övergripande mål för den nationella ANDT-strategin är ”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk”. Samma övergripande mål har den regionala ANDT-strategin under perioden 2016–2020.

Regeringen har aviserat en ny nationell strategi inför 2021 och det regionala ANDT-rådet har därför beslutat att låta den nu aktuella regionala strategin gälla även under 2021.

Den regionala strategin omfattar de sex nationella målen och följer den nationella strukturen. Många insatser av olika karaktär och omfattning inom de olika målen har genomförts under strategiperioden. Trots ett omfattande arbete på flera nivåer är problem relaterade till alkohol, narkotika, dopning och tobak fortfarande högst aktuella och berör många av länets invånare.

Jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv

Regeringens mål är att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Flera faktorer som kraftigt bidrar till ohälsoklyftorna finns inom ANDT-området. Det förebyggande ANDT-arbetet är därför strategiskt mycket viktigt. Det är angeläget att i allt ANDT-arbete beakta kön, ålder, socioekonomisk tillhörighet och boendeort eftersom dessa faktorer har avgörande betydelse för om förebyggande insatser ska få effekt eller inte. Hälsoklyftorna mellan olika socioekonomiska grupper är tydliga när det gäller hälsoproblem orsakade av ANDT. Skillnader i bruk, riskbruk, missbruk och beroende hänger liksom andra ANDT-relaterade skador inte bara samman med socioekonomisk situation utan påverkas även av andra demografiska förhållanden som kön, ålder, etnisk bakgrund, boendeort etcetera.

Barnperspektivet

Ur den nationella ANDT-strategin 2016 kan vi läsa att trygga och goda uppväxtvillkor är avgörande för barns utveckling. Barnet har dessutom i enlighet med barnkonventionen rätt till bästa uppnåeliga hälsa. Barns hälsa är beroende av många olika faktorer, till exempel relationer till familj och kamrater, ekonomi, utbildning, framtidsutsikter, miljö och boende.

Att särskilt lyfta fram barn- och ungdomsperspektivet i ANDT-arbetet ligger väl i linje med den långa tradition som finns i Sverige när det gäller en samlad syn på barns och ungdomars hälsa.

Samhällets olika insatser har stor betydelse för barns utveckling och välbefinnande. Så gott som alla barn kommer i kontakt med mödra- och barnhälsovården, förskolan, skolan och elevhälsan och många också med annan pedagogisk verksamhet, fritidshemmet och ungdomsmottagningar.

Barnkonventionen

Barnkonventionen, eller FN:s konvention om barnets rättigheter, innehåller bestämmelser om mänskliga rättigheter för barn. Konventionen syftar till att ge barn, oavsett bakgrund, rätt att behandlas med respekt och att få komma till tals. Bland annat ska det i alla åtgärder som rör barn i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Som barn räknas varje människa under 18 år.

Konventionen innehåller fyra grundläggande principer som ska vara styrande för tolkningen av konventionens övriga artiklar:

- Artikel 2: Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3: Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.
- Artikel 6: Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.
- Artikel 12: Barnets rätt att bilda och uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När åsikterna beaktas ska hänsyn tas till barnets ålder och mognad.

Länsstyrelserna ska samordna och utveckla länsstyrelsernas tillämpning av barns rättigheter samt stödja arbetet med att säkerställa den praktiska tillämpningen av barns rättigheter i kommuner och regioner.

Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svensk lag. Inför detta har Region Östergötland och andra myndigheter kraftsamlat för att öka medvetenheten om barnets rättigheter på olika sätt. Barnkonventionen ska vara vägledande i bemötandet av barn i alla verksamheter och genomsyra alla beslut som tas.

Enligt 5 kap. 7 § i Hälso- och sjukvårdslagen ska hälso- och sjukvården särskilt beakta ett barns behov av information, råd och stöd om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med

1. har en psykisk störning eller en psykisk funktionsnedsättning,
2. har en allvarlig fysisk sjukdom eller skada, eller
3. har ett missbruk av alkohol, annat beroendeframkallande medel eller spel om pengar.

Detsamma gäller om barnets förälder eller någon annan vuxen som barnet varaktigt bor tillsammans med oväntat avlider.

Att växa upp i familjer med ohälsa

Många barn växer upp i familjer med olika former av ohälsa, vilket kan få allvarliga konsekvenser för deras egen hälsa, skolgång och framtida livskvalité. Detta gäller även då ett barn förlorar sin förälder eller annan viktig närstående i plötslig död eller allvarlig sjukdom. Genom att barnet får adekvat stöd, allt ifrån mindre insatser till egen samtalskontakt, så kan deras oro lindras vilket även är gynnsamt för hela familjen. Barnets behov följer ofta föräldrarnas mående och barnets reaktioner kan variera över tid. I erbjudande om information, råd eller stöd ska hänsyn tas till barnets individuella behov här och nu och vara åldersanpassad efter barnets behov och mognad. Forskning visar att barn som inte får stöd i samband med en allvarlig kris i familjen löper risk att utveckla ohälsa senare i livet och ohälsosamma vanor.

Styrning, struktur och samordning

För att målen i strategin ska uppnås krävs ett strategiskt, långsiktigt och målmedvetet arbete i samverkan med många olika aktörer samtidigt som de olika myndigheterna fullgör sina olika kärnuppdrag.

Det är viktigt med samverkan på alla nivåer. Folkhälsomyndigheten har ett nationellt ansvar att samordna myndigheter, regionalt har länsstyrelserna ett samordnande uppdrag. Utifrån det bildade Länsstyrelsen ett regionalt ANDT-råd 2011, i vilket representanter från Region Östergötland, Polismyndigheten samt kommuner ingår. På länsnivå finns också olika nätverk för det ANDT-förebyggande arbetet, alkohol- och tobakshandläggare samt för det brottsförebyggande arbetet. Region Östergötland har ett folkhälsopolitiskt nätverk och ett nätverk för tjänstepersoner där kommuner och Länsstyrelsen ingår.

Kortfakta om länets kommuner

Enligt Folkhälsomyndighetens nationella enkätundersökning, Länsrapporten 2019, vilken alla länets kommuner besvarat fanns 2019:

- En samordnande funktion/kontaktperson i tolv av länets kommuner, åtta av dessa har sin tjänst knuten till kommunstyrelsen. Omfattningen varierar mellan 2 och 125 procent av heltidstjänst.

- I elva av länets kommuner finns en samverkan mellan förebyggande arbete och tillsynsverksamhet.
- Tolv av länets kommuner deltog i det ANDT-förebyggande nätverket under 2019.
- Tio av kommunerna kartlade bruket av ANDT och dess skadeverkningar. Samtliga tretton kommuner deltog i kartläggningar bland ungdomar.
- Nio av länets kommuner har ett politiskt program som inkluderar ANDT-förebyggande insatser, vilket är antaget tidigast 2017. Åtta av kommunerna har beslutade genomförandeplaner. Majoriteten har beaktat jämlikhets- och jämställdhetsperspektiven.
- Samtliga kommuner finansierar själva de insatser som genomförs, endast ett fåtal har annan finansiering därutöver.
- Elva kommuner har det ANDT-förebyggande arbetet integrerat i ordinarie strukturer med mål och budget.
- I nio av kommunerna finns en styrgrupp för arbetet.
- I samtliga länets kommuner finns en samverkan mellan ANDT- och brottsförebyggande verksamheter.
- Knappt hälften av kommunerna har en samverkan i dessa frågor med näringsliv och/eller frivilligsektor.
- Tio av kommunerna har en arbetsgivarpolicy som omfattar ANDT. Tolv har beslut om rökfri arbetstid, varav två kommuner har tobaksfri arbetstid. Tolv har beslut om alkoholfri arbetstid. Tre kommuner har anslutit till ett rökfritt Sverige.
- Lokala ordningsföreskrifter gällande alkoholförtäring på offentlig plats finns i samtliga kommuner.
- En majoritet av de kommuner som har gymnasieskolor har en policy i sina gymnasieskolor gällande ANDT.
- Nio kommuner erbjuder gruppverksamhet för barn i familjer med beroendeproblematik.
- Stöd för föräldrar finns i ett flertal kommuner exempelvis: Småbarnsliv, ABC (Alla barn i centrum), COPE, Komet och Föräldrastegen.
- Elva av kommunerna har speciella insatser för elever med problematisk skolfrånvaro.

- Metoderna Tobaksfri DUO, Tobaksfri skoltid, Östgötapiloten, Effekt och Livsstil 2000 är metoder som används specifikt för att förhindra ANDT-debut bland unga.
- Elva av länets kommuner arbetar aktivt med metoden 100 % ren hårdträning tillsammans med polisen och ett 40-tal träningsanläggningar samt RF-SISU Östergötland.
- Tolv av länets kommuner följde upp sitt arbete helt eller delvis under 2019.

Tillsyn

Alkohollagen och tobakslagen är sociala skyddslagstiftningar. Genom den tillsyn som kommunerna och Länsstyrelsen utför kontrolleras att syftet med skyddslagstiftningarna följs.

2019 kom en ny lag om tobak och liknande produkter. Lagen reglerar förutom tobak även e-cigarettor samt örtprodukter. Tillståndsplikt införs beträffande försäljning av tobaksvaror och därmed införs prövning av sökandens personliga och ekonomiska lämplighet. Lagen omfattar även rökfria miljöer och inkluderar fler miljöer än tidigare.

Tillsynsfrekvensen enligt alkohollagen och tobakslagen varierar i kommunerna.

Länsstyrelsens bedömning av kommunernas tillsyn enligt alkohollagen

Länsstyrelsen har i uppgift att utöva tillsyn över kommunernas handläggning och tillsyn inom ramen för lagstiftningen inom alkohol- och tobaksområdet. Tillsynen omfattar löpande granskning av fattade beslut. Länsstyrelsen utövar även verksamhetstillsyn för att få en uppfattning om verksamheternas organisation, riktlinjer och policy.

Den senaste statistiken vi har tillgänglig är från 2018.

2018	Godkända	Ej godkända	Antal kommuner
Detaljhandel med folköl och servering av folköl	11	2	13
Tillståndsprövning och tillsyn över	6	7	13

servering av alkoholdrycker			
--------------------------------	--	--	--

Länsstyrelsens bedömning av kommunernas tillsyn enligt tobakslagen

2018	Godkända	Ej godkända	Antal kommuner
Detaljhandel med tobaksvaror	8	5	13
Rökfria miljöer	5	8	13

Att olika myndigheter samarbetar i sin tillsyn är både avgörande och nödvändigt för att skapa trygga offentliga miljöer. Genom gemensamma restaurangtillsyner kan polis och andra myndigheter tillsammans med kommunen förstärka det förebyggande arbetet och även öka stödet till restaurangpersonal. En gemensam tillsyn är även ett effektivt verktyg för att minska våldet i den offentliga miljön.

Lokal operativ samverkan har initierats och genomförts i flera kommuner med syfte att komma åt organiserad brottslighet inom bland annat restaurangbranschen. Brottslighet som uppmärksammas är bland annat att servering av alkohol skett på serveringsställen utan serveringstillstånd, så kallade svartklubbar, att personal som arbetat på serveringsställen saknar arbetstillstånd, samt att verksamhetsutövare lyfter bidrag för personal som inte arbetar i verksamheten.

Under strategiperioden har antalet serveringstillstånd inte förändrats nämnvärt. 2016-12-31 fanns 485 serveringstillstånd till allmänheten och slutna sällskap registrerade i länet. 2019-12-31 var antalet 503. Beträffande serveringstillstånd med serveringstid från 01.00 fanns 2016-12-31 74 tillstånd registrerade. 2019-12-31 var antalet 71.

Coronapandemin har under 2020 påverkat restaurangnäringen negativt vilket också medfört minskad tillsynsfrekvens gällande kommunernas tillsyn över serveringsställen och detaljhandel på alkohol- och tobaksområdena.

Samverkan mellan ANDT- och brottsförebyggande arbete

Bruket av substanser hänger i stor utsträckning ihop med kriminalitet och bland annat därför är samverkan i det brotts- och drogpreventiva arbetet av största vikt. En förutsättning att lyckas med det brottsförebyggande arbetet, särskilt i ungdomsgrupperna, är ett väl utvecklat ANDT-förebyggande arbete.

Samverkan pågår aktivt i länet där det finns ett regionalt brottsförebyggande nätverk, där kommunala samordnare, polis och länsstyrelsens brottsförebyggande- och ANDT-förebyggande samordnare ingår. I många av länets kommuner är det kombinerade tjänster med ANDT- och brottsförebyggande uppdrag.

Under strategiperioden har samverkan utökats och fördjupats på många håll, till exempel genom fortsatt arbete med medborgarlöften samt utveckling av metoden EST (Effektiv Samordning för Trygghet).

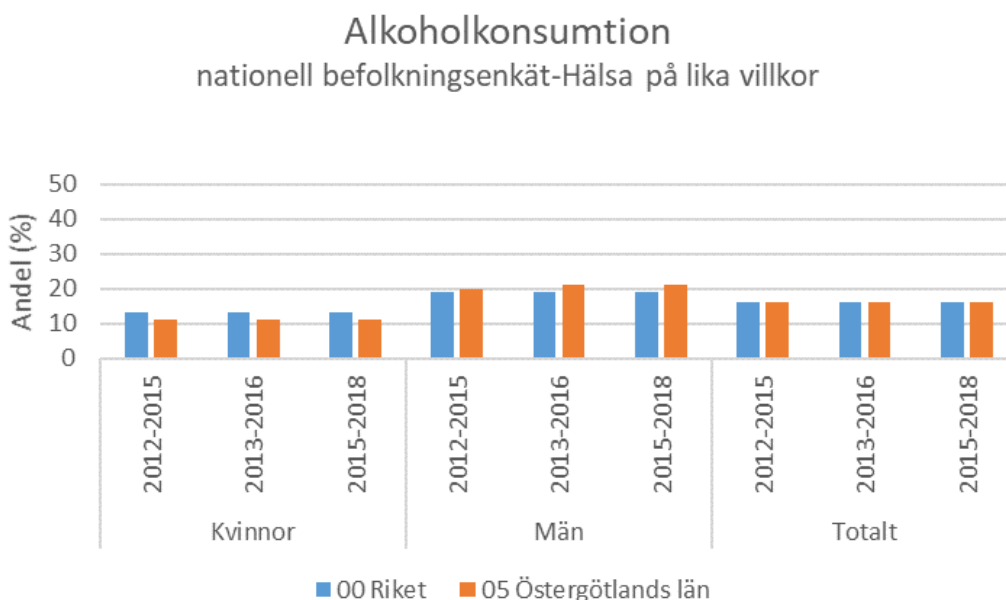
Centralförbundet för alkohol och narkotikaupplysning, CAN, har på uppdrag från landets länsstyrelser gjort en kartläggning av det förebyggande arbetet och skadeutveckling i landets små kommuner. Ett antal föreläsningar och insatser har under perioden genomförts i länets mindre kommuner. Arbetet har berört både brotts- och ANDT-förebyggande arbete.

Konsumtionsutveckling

Riskbruk alkohol vuxna Hälsa på lika villkor, HLV

Under åren 2012–2018 så har siffrorna för riskbruk varit oförändrade, 20 % av befolkningen uppger att de dricker en mängd alkohol som motsvara ett riskbruk. Trenden tyder dock på att riskbruket minskar i åldersgruppen 16–44 år men ökar i åldersgruppen 45–84 år.

Hur dricker svenskarna under Coronapandemin

Systembolaget skriver på sin hemsida: ”Coronapandemin har lett till stora förändringar i levnadsvanor för de allra flesta i Sverige. Vi spenderar mer tid hemma, vi reser inte som vi gjorde innan, besöken på restauranger har minskat och vi begränsar våra sociala kontakter. Flera av dessa saker kan påverka hur och hur mycket alkohol vi konsumerar.

Systembolaget har under april, maj och juni med hjälp av Norstat undersökt hur svenskarnas konsumtion av alkohol har förändrats under denna speciella period. Vi kommer fortsätta med dessa mätningar under hösten.

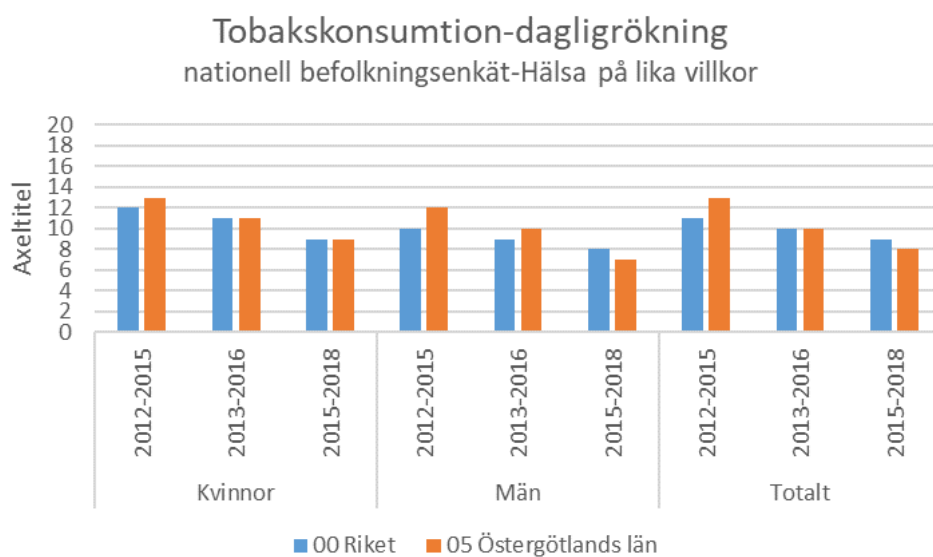

Undersökningen visar att en stor majoritet – 74 procent – uppger att deras alkoholkonsumtion är oförändrad jämfört med början av året, 15 procent uppger att den har minskat och 10 procent att den har ökat. Störst minskning i konsumtionen syns bland 17–29-åringar där en av fem säger att deras konsumtion är lägre jämfört med början av året.

Få personer dricker alkohol på restauranger och barer och en större mängd av den alkohol man dricker konsumeras i hemmet visar undersökningen. I stort sett alla uppger att de inte har varit utomlands den senaste månaden vilket betyder att den resandeförsel som tidigare stod för 11 procent av den totala konsumtionen i stort sett helt har upphört.”

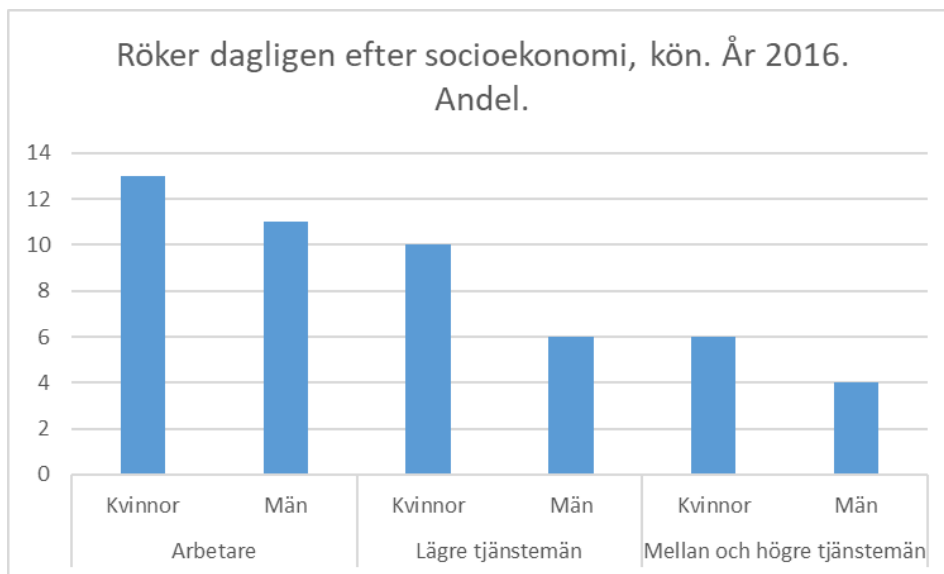
Tobakskonsumtion

Under perioden 2012–2018 så har dagligrökningen minskat hos båda könen och i samtliga åldersgrupper.

Socioekonomiska skillnader

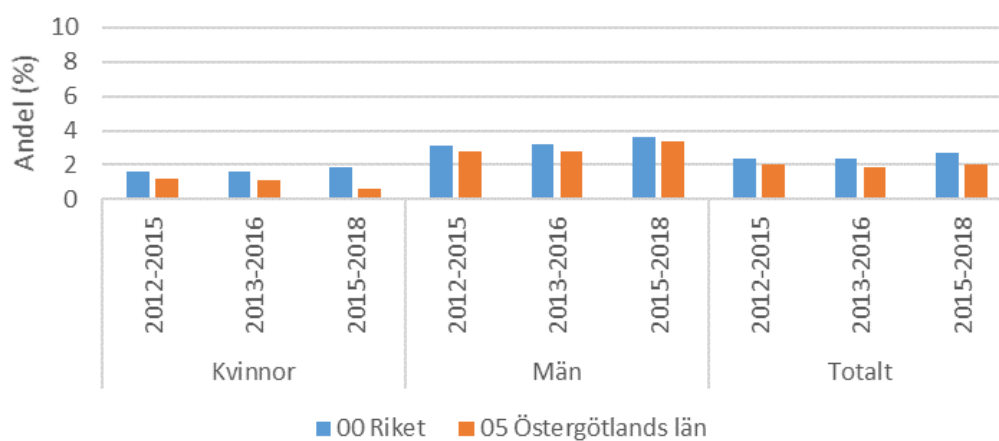

Tobakskonsumtionen har en tydlig socioekonomisk skillnad där grupper med lägre socioekonomisk standard röker mer än grupper med högre.

Narkotikakonsumtion

Cannabisanvändning nationell befolkningsenkät-Hälsa på lika villkor

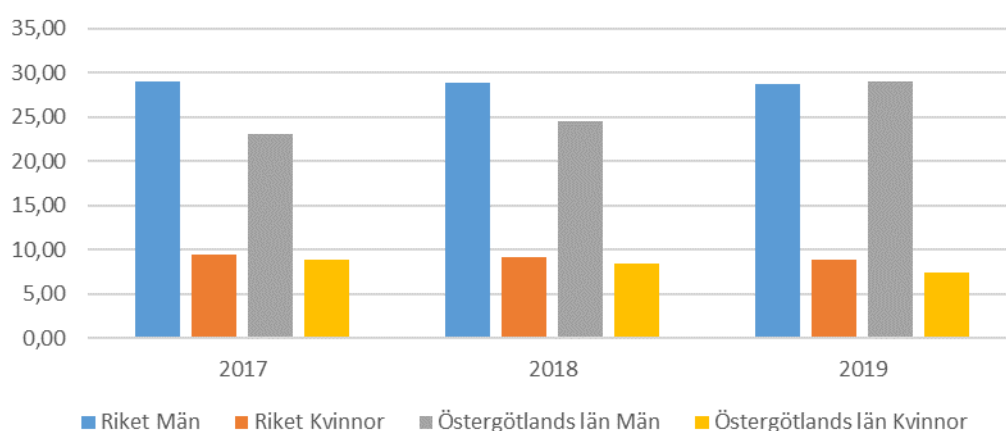

På frågan om man någon gång under senaste året har använt hasch eller marijuana så är resultatet oförändrat under åren 2012 till 2018, ca 2 % uppger att de gjort det. Dock så visar siffrorna på en minskning hos kvinnorna och en ökning hos männen.

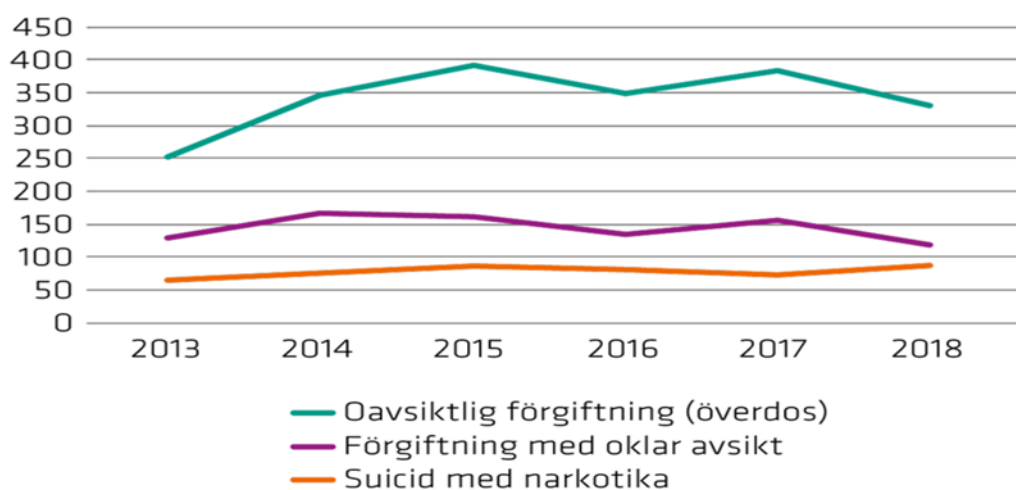

Alkohol- och narkotikarelaterad dödlighet

Alkoholrelaterad dödlighet, Antal döda per 100 000,
Ålder: 0-85+

Antal narkotikarelaterade dödsfall över tid fördelat på orsak, i Sverige

Ungdomsenkäten "Om mig"

Om mig är en webbenkät om hälsa och livsstil till ungdomar i grund- och gymnasieskolan i Östergötland.

Enkäten har tagits fram i dialog med ungdomar och har genomförts sedan 2014.

Andel som "någon gång" druckit alkohol

	2014	2019
Grundskola	30 %	27 %
Gymnasium	79 %	67 %

Andelen ungdomar som dricker alkohol har minskat sedan 2014 både i grundskola och gymnasiet. Berusningsdrickande sker främst i gymnasieåldern och är betydligt vanligare bland ungdomar som uppger att de har blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar.

Andel som "någon gång" använt narkotika

	2014	2019
Grundskola	2 %	2 %
Gymnasium	13 %	11 %

Ungefär var tionde gymnasieelev uppger att de har använt narkotika och andelen har inte förändrats nämnvärt över tid. Däremot har så många som var sjätte gymnasieelev någon gång blivit erbjuden att prova narkotika vilket tyder på att det ändå finns narkotika i omlopp.

Andel som röker (dagligen)

	2014	2019
Grundskola	2 %	1 %
Gymnasium	9 %	6 %

Andelen dagligrökande ungdomar har minskat sedan 2014. Ser man istället till det totala tobaksbruket, som inkluderar alla som röker och/eller snusar och även bara ibland, så är andelen ungefär densamma 2019 som fem år tidigare, Då handlar det om 7 % av både killar och tjejer i grundskolan och 24 % av tjejerna och 36 % av killarna i gymnasieskolan.

Substansindex - CAN:s fokusrapport - Östergötland

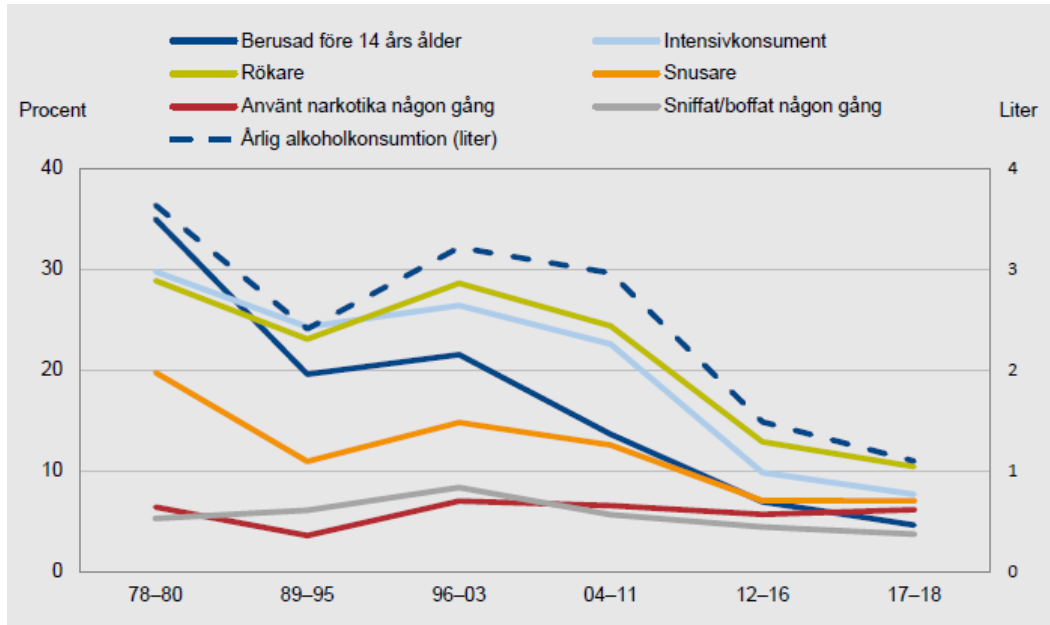
För att få ett sammanfattande mått på användningen av alkohol, narkotika och tobak har CAN, Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, skapat ett substansindex. Detta följer ANT-användningen för elever i årskurs 9 under en fyrtyårsperiod, mellan 1978 och 2018, och glädjande ser vi att Östergötland ligger på andra plats i riket.

Gymnasieelever inkluderades i urvalet först från 2004 och även här ligger Östergötland som nummer två nationellt.

Under den aktuella fyrtyårsperioden har narkotika- och sniffningserfarenheten i landet varit relativt oförändrad bland niorna medan användningen av alkohol och tobak har sjunkit.

Det är förmodligen flera faktorer som påverkar hur bruket ser ut och även när det gäller de relativt låga siffror vi ser i Östergötland. Vi hoppas och tror att det långsiktiga förebyggande arbete som sker i samverkan och på flera nivåer i länet kan ha haft betydelse.

För att den positiva trenden ska hålla i sig behöver arbetet fortsätta samt utvecklas i takt med samhällsutvecklingen.

Substansanvändning enligt 7 indikatorer. Andelar (%) förutom årlig alkoholkonsumtion (liter) årskurs 9. Länsgenomsnitt. 1978-80 till 2017-18.

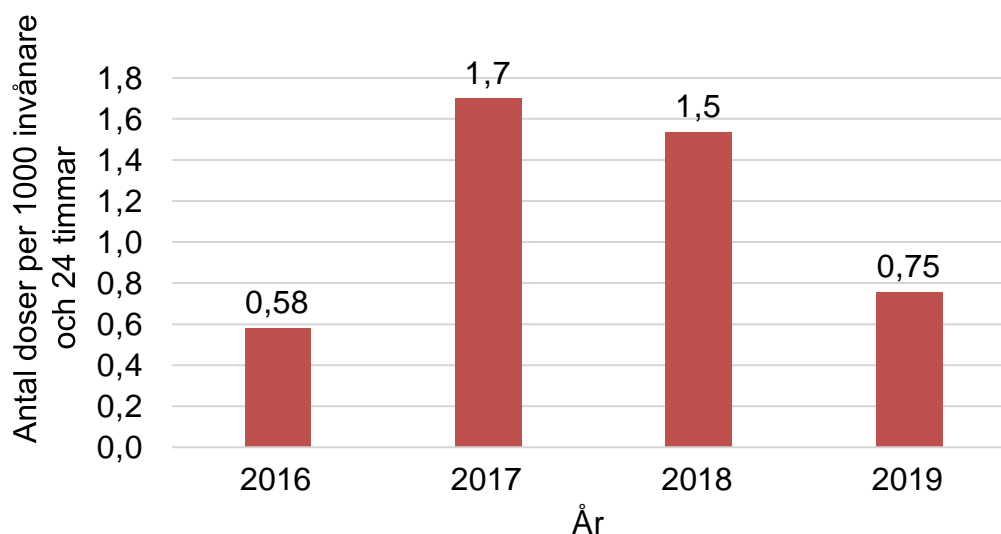

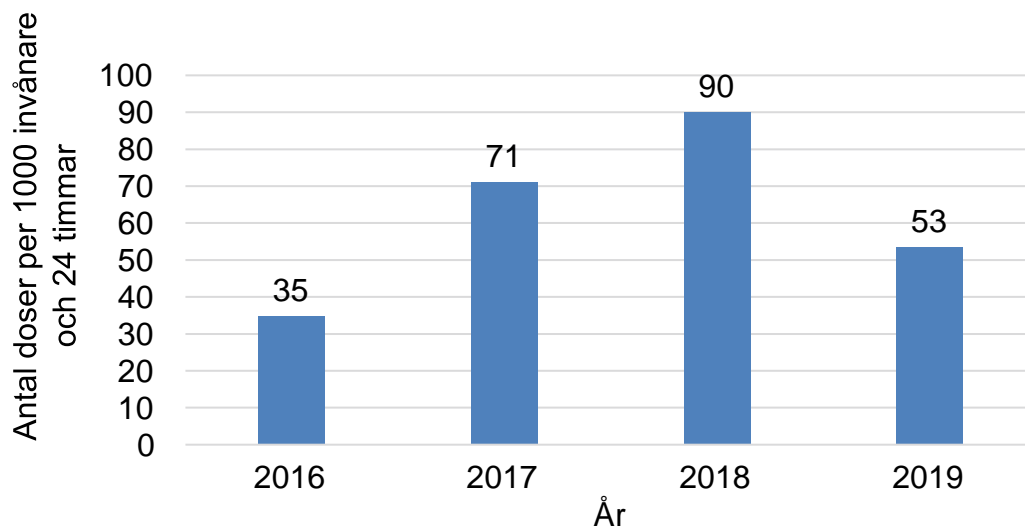
Narkotikaspår i avloppsvatten och narkotikakartläggning i Östergötland

Samtliga länets kommuner har deltagit i tre provtillfällen per år under perioden 2016–2020. 2019 års mätningar visar att det finns spår av narkotika i samtliga deltagande kommuners avloppsvatten. Liksom föregående år är spår av cannabis vanligast förekommande men även spår av amfetamin återfinns i varierande omfattning i samtliga kommuner. Kokain förekommer i hela länet men i mindre omfattning. Mätningarna säger inget om hur många som använder narkotika i respektive kommun, det går inte heller att utläsa något om ålder eller kön på användarna.

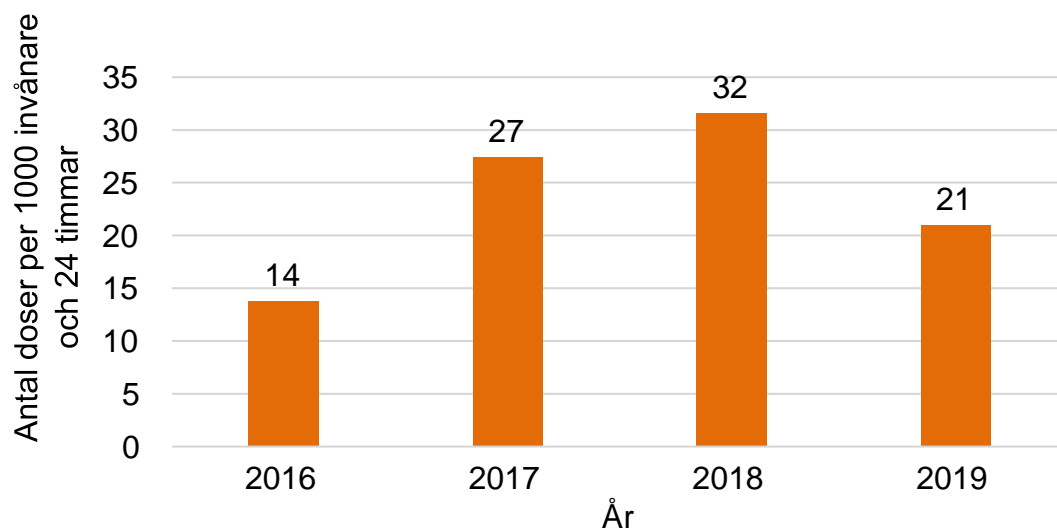
Resultaten av mätningarna från de kommuner som ingått i provtagningarna av avloppsvatten i Östergötland under åren 2016–2019 har sammanställts för att ge en bild av utvecklingen i länet. Totalt är det beräknat på cirka 380 000 individer som har varit anslutna till reningsverken. Då reningsverken i Linköping och Norrköping har den största delen anslutna individer så påverkar det utfallet i stor grad.

Ovan. Antal doser kokain per 1000 invånare och 24 timmar, i Östergötlands län under åren 2016–2019

Ovan. Antal doser cannabis per 1000 invånare och 24 timmar, i Östergötlands län under åren 2016–2019

Ovan. Antal doser amfetamin per 1000 invånare och 24 timmar, i Östergötlands län under åren 2016–2019

Ledningsgrupp vård och omsorg beslutade 2015 att under perioden 2016–2020 utveckla en enkät för att kartlägga narkotikamissbruket i Östergötland. I det arbetet har Region Östergötland, Polismyndigheten, Länsstyrelsen Östergötland och länets kommuner samverkat. 2019 års kartläggning pågick under tre månader, 1 mars till och med 31 maj. Rapportörer, tillhörande verksamheter som på olika sätt kommer i kontakt med personer som använder narkotika, samlade in och rapporterade avidentifierade data via en webbenkät. För att registreras för narkotikamissbruk i kartläggningen skulle missbruket vara fastställt antingen genom test eller genom personens egen uppgift.

Totalt gjordes 992 registreringar i 2019 års kartläggning. Resultaten i kartläggningen visar att alla kommuner i länet har någon som missbrukat narkotika. Den mest förekommande åldersgruppen var 25–39 år. De yngsta som registrerades var 9 år och den äldsta var 75 år. Omkring 80 procent av de registrerade var män.

I resultatet från kartläggningen påträffades en mängd olika preparat. Rapporteringen av substanser visar att de mest förekommande i undersökningen är cannabis, amfetamin och bensodiazepiner. Att ha använt narkotika dagligen eller dagligen i perioder under undersökningsperioden var vanligast. Det är 7 procent av de registrerade 2019 som har injicerat en eller flera gånger under perioden.

Under 2020 kommer undersökningen inte att genomföras utan fokus kommer i stället att läggas på att utvärdera och utveckla kartläggningsarbetet. Under 2020 kommer en utökad omvärldsbevakning och mera systematisk kartläggning av registerdata att ske.

Resultaten av dessa kartläggningar kan användas som komplement till andra kartläggningar och tillsammans kan dessa ge en bild av hur narkotikasituationen är i länet.

Redovisning, ett urval av insatser som har varit aktuella under strategiperioden

Strukturer

Länsstyrelsen ANDT-råd för samordning av insatser över länet	Regionala ANDT-rådet har under perioden haft cirka fyra möten per år för att följa utvecklingen, erfarenhetsutbyte, öka kunskapen inom området samt föra dialog om gemensamma insatser och utvecklingsarbete.
--	---

	<p>Rådet har tagit initiativ till mätningar av narkotikaspår i avloppsvatten, narkotikakartläggning av det kända missbruket samt ungdomsenkäten Om mig.</p>
<p>Kommunerna Förankrade och väl kända lokala strategier och handlingsplaner</p> <p>ANDT-arbetet är en del av ordinarie mål- och budgetarbete</p>	<p>Nio av länets kommuner uppger att de har lokala strategier och handlingsplaner antagna senast 2017.</p> <p>ANDT-arbetet är en del av ordinarie mål- och budgetarbetet i elva av länets kommuner.</p>
<p>Kommunerna Särskild utsedd samordningsfunktion med tydligt uppdrag</p>	<p>Tolv av länets kommuner anger att de har en samordningsfunktion/kontaktperson med tydligt uppdrag.</p>
<p>Kommunerna Lokala styrgrupper för det ANDT- och brottsförebyggande arbetet med representation från ledningsnivå.</p>	<p>Nio av länets kommuner uppger att de har lokala styrgrupper för det ANDT- och brottsförebyggande arbetet med representation från ledningsnivå.</p>
<p>Kommunerna Aktuella kartläggningar</p>	<p>Samtliga länets kommuner deltar i den årliga ungdomsenkäten "Om mig".</p> <p>Alla länets kommuner har under fem år deltagit i mätningar av narkotikaspår i avloppsvattnet.</p> <p>Under fyra år har en länsövergripande kartläggning av det kända narkotikamissbruket genomförts av Region</p>

	<p>Östergötland, polismyndigheten, kommunerna samt Länsstyrelsen.</p> <p>Hälsa på lika villkor, HLV, genomförs vartannat år med ett utökad urval för att få mera tillförlitliga data. HLV är en nationell enkätundersökning.</p> <p>Polisens tillgänglighetsbegränsande arbete bygger på kartläggning/underrättelser. Polisens brotts- och beslagsstatistik är en del av den aktörsgemensamma kartläggningen av narkotikaproblematiken i länet.</p> <p>Polismyndigheten följer utvecklingen inom narkotikaområdet bland annat gällande missbrukstrender, nya substanser och tillämpningen av gällande lagar och förordningar.</p> <p>Vad gäller Lagen om tillfälligt omhändertagande av berusade personer, LOB, är polisens fortsatta inriktning att omhändertagna i normalfallet ska vårdas på en vårdinrättning och inte förvaras i polisarrest.</p>
<p>Länsstyrelsen Nätverksträffar för ökad kompetens och erfarenhetsutbyte för preventionssamordnare samt alkohol- och tobakshandläggare</p>	<p>Samtliga länets kommuner har deltagit i det ANDT-förebyggande nätverket. Under kortare perioder har någon kommun inte varit representerad då samordnarfunktion/kontaktperson saknats i kommunen. ANDT-nätverket träffas 8–10 gånger per år.</p> <p>Länsstyrelsen har anordnat årliga fördjupningsdagar för samordnare i åtta län.</p> <p>Tillsammans med de andra länsstyrelserna genomförs årligen en nationell grundutbildning för nya samordnare i kommunerna.</p> <p>Alkohol- och tobakshandläggarnätverket träffas fyra ggr/år.</p> <p>Under perioden har Regionen sammankallat till nätverksträffar för folkhälsoansvariga tjänstepersoner och det folkhälsopolitiska nätverket inom region, kommuner och Länsstyrelse.</p>

<p>Länsstyrelsen Gemensamma träffar för preventionssamordnare och alkohol- och tobakshandläggare för att utveckla samverkan mellan tillsyns- och samordningsfunktionerna i kommunerna</p>	<p>En gemensam nätverksträff för kommunala alkoholhandläggare och samordnare där samtliga kommuner deltagit har årligen anordnats.</p> <p>Flera seminarier, utbildningar och möten där både handläggare och samordnare har deltagit har genomförts under strategiperioden.</p>
<p>Länsstyrelsen Regionalt stöd till lokala samordningsfunktioner och tillsynsansvariga</p>	<p>Länsstyrelsen har under strategiperioden besökt alla länets kommuner för dialog med politiker, chefer och tjänstemän som ett stöd för det lokala arbetet.</p> <p>Kontinuerlig dialog förs för stöd och utveckling av det lokala arbetet över hela länet.</p>
<p>Länsstyrelsen Erbjuda utbildningsinsatser utifrån behov</p>	<p>Under strategiperioden har ett antal utbildningsinsatser anordnats oftast i samverkan med kommuner, Regionen och Polismyndigheten, här är några exempel:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Information och utbildning till alkohol- och tobakshandläggare gällande metoden kontrollköp. • Utbildning i alkohollagstiftningen för politiker • Utbildningar i Ansvarsfull alkoholserving • Utbildningar till skolpersonal och andra professionella grupper om cannabis, alkohol, tobak och spel • Årliga utbildningar inom 100 % ren hårdträning samt seminarier och nätverksträffar • Utbildningar kring våld, maskulinitet och ANDT • Årliga seminarier i samband med presentation av narkotikarapporter

	<ul style="list-style-type: none"> • Utbildningar och seminarier om barn som lever i familjer med missbruk och familjeorienterad behandling • Utbildningar/konferenser tillsammans med bland annat CAN, Socialstyrelsen, IQ och ideell sektor • Årliga konferenser för stora städer i åtta län • Deltagande med monter vid de nationella konferenserna förebygg.nu och Drogfokus tillsammans med landets övriga länsstyrelser • Seminarier kring ungdomsenkäten Om mig • Under perioden har fyra samlingar kring kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyte genomförts för poliser, ANDT-samordnare och politiker i stora kommuner från åtta mellansvenska län.
--	--

1. "Tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska"

Skarpare reglering för att minska illegal handel av tobak	<p>Tillsyn i detaljhandeln för att lokalisera och omhänderta illegal tobak har utförts under strategiperioden.</p> <p>En studieresa genomfördes till Malmö där länets handläggare och poliser fick information från Tullverket och Ekobrottsmyndigheten kring deras arbete med illegal handel.</p> <p>Ekobrottsmyndigheten har medverkat vid nätverksträff för alkohol- och tobakshandläggare.</p>
Samordnad, effektiv och likvärdig alkohol- och tobakstillsyn	<p>Ett löpande arbete sker med upprättande av rutiner och dokument för att ensa tillsynsarbetet på nationell nivå.</p> <p>Folkhälsomyndigheten tillhandahåller vägledningsmaterial inom området för lokala tillsynsinsatser.</p>

	<p>Polisen och kommunerna genomför gemensamma alkohol- och tobakstillsyner, även andra myndigheter deltar vid vissa tillfällen. Polisen genomför enskilt tillsyn över krogar med serveringstillstånd utifrån bland annat ordnings- och alkohollagen. Polisen genomför enskilt och med stöd av tobakslagen tillsyn på försäljningsställen för tobak.</p> <p>Poliser har utbildats i tillsyn enligt bland annat alkohol- och tobakslagen.</p>
Bekämpning av illegal handel och en restriktiv och tydligt reglerad och legal handel via digitala medier	<p>Konsumentverket har ansvaret för marknadsföring och har tagit fram e-utbildningar gällande både alkohol och tobak.</p>
Samverkan mellan ANDT-förebyggande och brottsförebyggande arbete på alla nivåer	<p>Under strategiperioden har Länsstyrelsen fått ett samordnande uppdrag gällande det brottsförebyggande arbetet i länet.</p> <p>Samverkan sker dels i de olika regionala nätverken. Det brottsförebyggande nätverket har träffats cirka fyra gånger per år.</p> <p>Utbildningsinsatser riktade till lokala brottsförebyggare har också erbjudits lokala ANDT-samordnare.</p> <p>Möten på ledningsnivå mellan Polismyndigheten och Länsstyrelsen sker med regelbundenhet.</p>

2. ”Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska”

<p>Reglering och tillsyn för att begränsa marknadsföring och exponering av alkohol och tobak</p>	<p>Konsumentverket har haft föreläsningar inom nätverket SLATT, (Sveriges Länsstyrelser utvecklar Alkohol och Tobakstillsyn), samt i forum där kommunala handläggare deltar.</p> <p>Konsumentverket, KO har tagit fram allmänna råd, Konsumentverkets föreskrifter, KOVFS 2016:1, gällande marknadsföring av alkoholdryck till konsumenter och allmänna råd kring marknadsföring av tobaksvaror till konsumenter KOVFS 2019:3.</p> <p>KO har även tagit fram E-utbildningar som rör alkohol- och tobaksreklam. Vilka erbjudits kommunala tjänstemän och andra som arbetar inom området.</p> <p>Ny lagstiftning fr o m 2019-07-01 inom tobaksområdet (Lagen om tobak och liknande produkter (2018: 2088) som reglerar tobaksförsäljning genom tillståndsplikt och exponering genom fler rökfria miljöer utomhus.</p>
<p>En hälsofrämjande skola utifrån elevers olika förutsättningar och behov</p>	<p>Skolverket har avsatt medel till forskning som syftar till att minska klyftan mellan folkhälsovetenskap och utbildningsvetenskap, särskilt gäller detta praktiktäna forskning om hälsofrämjande arbete i skolan. Arbetet kommer att ske vid Karlstads universitet i samhällskunskap, av forskare vid Centrum för forskning om barns och ungdomars psykiska hälsa (CFBUPH).</p> <p>Konceptet Tobaksfri skoltid har erbjudits länets kommuner i form av utbildning, delaktighet i utvecklingsarbetet och implementering.</p> <p>Ungdomsenkäten Om mig har årligen genomförts i samtliga länets kommuner. Enkäten utvecklas kontinuerligt och spridningsseminarier med resultat från enkäten och olika aktuella teman har genomförts årligen. Resultaten kommuniceras och används i olika sammanhang lokalt och</p>

	<p>regionalt. Arbetet är ett samarbete mellan Regionen, länets kommuner och Länsstyrelsen.</p> <p>Skolor har stöttats genom att utveckla och integrera ANDT-frågor i undervisningen genom utbildningsinsatser till personalgrupper inom skolan. En av dessa är ”Östgotapiloten”, som har fokus på cannabis.</p> <p>”Att möta ungdomar i ANDT-frågor” är en annan utbildningsinsats som erbjudits olika typer av personalgrupper som arbetar med ungdomar.</p> <p>Preventiva insatser mot droger, PID, en insats riktad till personal som möter nyanlända ensamkommande ungdomar har erbjudits och genomförts i hela länet.</p> <p>Drogförebyggande och trygghetsskapande insatser i anslutning till skolavslutningar har genomförts av kommuner och Polismyndigheten.</p> <p>Ungdomsombud har utbildats i tobaksfri skoltid</p> <p>Flera kommuner har arbetat för en tobaksfri/rökfri skoltid.</p> <p>A Non Smoking Generation har genomfört föreläsningar för skolelever i länets kommuner.</p> <p>Tobaksfri Duo har använts i ett antal skolor i länet.</p> <p>Länsstyrelsen har tillsammans med Regionen och kommunerna tagit fram ett metodstöd för tillsyn över rökfria miljöer/skolgårdar samt förebyggande insatser.</p> <p>Ett föräldrastödsmaterial att använda i skolan i samband med ordinarie föräldramöten har producerats, utbildats i och använts i länet. Materialet tar upp ANT och är under utveckling.</p> <p>Utbildningar för elevhälsans personal, lärare i idrott och hälsa har fått erbjudande om utbildningsinsatser gällande kosttillskott.</p>
--	--

	<p>Länsstyrelsen har tillsammans med länets kommuner erbjudit skolpersonal utbildning kring spel om pengar och dataspel.</p>
<p>Effektivt arbete mot langning av alkohol och tobak</p>	<p>Under perioden har insatser riktade till föräldrar och unga vuxna genomförts för att minska langning av alkohol till minderåriga. Till exempel genom att använda material från ”Tänk Om” och distribution av Tonårsparlören. Även föräldramöten på detta tema har genomförts.</p> <p>Annonsering i olika sociala media har genomförts gällande både alkohol och tobak. Spridning av budskapet har även skett i samverkan med olika aktörer till exempel Systembolaget och IQ. I samband med skolavslutningar och skolstart har många kommuner sänt brev till föräldrar för att stödja dem inför risktillfällen gällande i första hand ungdomars alkoholdebut.</p> <p>Inom arbetet med Ansvarsfull alkoholserving anordnas årliga utbildningar till Studentpubarnas personal detta sker även lokalt för krogpersonal.</p> <p>Det pågår förberedelser för att starta metoden Krogar mot knark i länet, utbildning av alkoholhandläggare, polis och samordnare har genomförts.</p> <p>Polisen kontaktar vårdnadshavare direkt i samband med förverkande av alkohol från unga.</p> <p>Polisen står bakom antilangningskampanjer och deltar aktivt vid vissa kampanjtillfällen mot langning av alkohol.</p>
<p>Spridning och tillämpning av ett kunskapsbaserat och cannabisförebyggande arbete</p>	<p>Regelbundna utbildningar inom Östgötapiloten har genomförts under strategiperioden. Ett par hundra personer från tolv av länets kommuner har deltagit.</p> <p>Kunskapshöjande seminarier, konferenser och utbildningar om narkotika har genomförts.</p>

3. ”Antalet kvinnor och män samt pojkar och flickor som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska”

<p>Uppmärksamma och förebygga ANDT-relaterad ohälsa bland kvinnor och män samt flickor och pojkar inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och inom andra arenor</p>	<p>Kartläggning av riskbruk vid besök i vården. (AUDIT). Andel?</p> <p>Socialstyrelsen genomförde en kartläggning via enkät till regionerna 2019 gällande andelen av primärvårdens patienter som under året fått en dokumenterad åtgärd pga. riskbruk av alkohol 2018.</p> <p>Insatserna var: enkla råd, rådgivande samtal och kvalificerat rådgivande samtal. Kartläggningen visar att region Östergötland låg på 15 plats av 21 regioner. Bäst resultat hade Norrbotten.</p> <p>Hälsosamtal till 40-, 50-, 60- och 70-åringar.</p> <p>Registrering i journalsystemet Cosmic kring bruk av alkohol och tobak ökar men här finns fortfarande en stor förbättringspotential.</p>
<p>Dopningsförebyggande arbete inom motionsidrotten</p>	<p>Under strategiperioden har Länsstyrelsen i samverkan med länets kommuner, Polismyndigheten och Östergötlands läns Idrottsförbund (nu RF-SISU Östergötland) arbetat med metoden 100 % ren hårdträning. Regionala utbildningar och nätverksmöten har genomförts årligen. Lokalt har nätverk arbetat med samverkan, tillsyn, årliga uppföljningar och</p>

	<p>kampanjinsatser. Intresse för att delta har ökat vilket kräver flera utbildnings- och uppföljningsinsatser.</p> <p>Flera konferenser och seminarier är genomförda inom dopningsområdet.</p>
--	--

4. "Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet"

<p>Samverkan mellan hälso-och sjukvård och socialtjänst samt med andra aktörer för en sammanhållen vård utifrån kvinnor och mäns samt flickor och pojkars specifika förutsättningar och behov.</p>	<p>Region Östergötland och länets kommuner har antagit en samverkansöverenskommelse avseende vård, stöd och behandling för personer med missbruk och personer med psykisk funktionsnedsättning, som har behov av insatser från båda huvudmännen.</p> <p>Syftet är att personer i målgrupperna ska ges möjlighet till återhämtning och delaktighet i samhällslivet på samma villkor som andra.</p> <p>Vård, stöd och andra insatser ska bidra till att individen behåller och/eller förbättrar sin hälsa samt sina funktioner inom livsområden som boende, sysselsättning och mellanmänniska relationer.</p> <p>Den enskilde ska få vård, stöd och insatser som är samordnade mellan kommunens och Region Östergötlands verksamheter och upplevs som en välfungerande helhet. Individen ska inte hamna mellan huvudmännens olika ansvarsområden och därför inte få den hjälp som hen behöver.</p>
<p>Insatser för att nå kvinnor och män samt flickor och pojkar i en socialt och</p>	<p>Överenskommelse om uppdrag 2019 mellan Hälso- och sjukvårdsnämnden och Primärvårdscentrum har beslutats.</p>

hälsomässigt utsatt situation till följd av missbruk eller beroende.

Jämlik vård

Eftersom hälsan inte är jämlikt fördelad ska en hälso- och sjukvård som strävar efter att uppnå en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen prioritera de som har störst behov. En jämlik och likvärdig vård innebär därmed inte givet att vård ska ges på samma sätt och i samma utsträckning överallt. En grundläggande förutsättning för jämlik vård är en värdegrund som bygger på alla människors lika värde och rätt till värdighet.

Leverantören ska:

- erbjuda en jämlik hälso- och sjukvård där vård, bemötande och behandling är anpassad utifrån individens kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.
- uppmärksamma och motverka omotiverade skillnader i bemötande, vård och behandling, ha ett särskilt fokus på jämställdhet samt vara särskilt uppmärksam på grupper med svag socioekonomi och/eller ökad risk för att utveckla ohälsa och allvarlig sjukdom.
- satsa resurser på de områden eller målgrupper där behoven är störst.

Regelbundet arbeta med jämförelser av sin verksamhet gentemot andra vårdgivare för att sträva efter en jämlik och likvärdig vård.

5. ”Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska”

Tidig uppmärksamhet av riskbruk och beroende bland blivande föräldrar	Frågan lyfts inom MVC och BVC i samband med graviditet. Annika o Maria kollar
Uppmärksamma och erbjuda ändamålsenligt stöd till flickor och pojkar som föds med skador till följd av ANDT eller som växer upp i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt, inklusive förekomst av våld, med koppling till alkohol eller narkotika utifrån deras förutsättningar och behov.	<p>Stödverksamhet till barn och unga med anhöriga som lever i familjer med riskbruk eller missbruk bedrivs framför allt i kommunal regi. I Norrköping finns Balder är en öppen stödverksamhet för barn, ungdomar och unga vuxna som är nära anhöriga till någon som dricker för mycket, tar droger eller spelar för mycket. Till Balder kan man komma direkt, utan att ha blivit utredd av socialkontoret.</p> <p>Ur slutrapporten från regeringsuppdrag Stärkt stöd till barn som anhöriga, 2017–2020:</p> <p>En hög andel barn har någon gång under sin uppväxt i sin familj missbruk/beroende, psykisk ohälsa eller funktionsnedsättning, våld, allvarlig sjukdom eller skada eller någon som avlider. Ofta är svårigheterna överlappande.</p> <p>Det är ett grundläggande folkhälsoarbete att genom adekvat stöd förebygga de väl dokumenterade riskerna för negativa konsekvenser av en sådan uppväxt, i barnens vardag här och nu och för deras framtid. Ett utvecklingsarbete har utifrån regeringsuppdragen bedrivits under hela perioden 2011–2020, i nära samarbete med andra nationella och regionala aktörer. Målet är att barn inte ska skadas av föräldrars missbruk och beroende och att psykisk ohälsa av familjerelaterade orsaker minskar hos barn och unga. Detta har skett bland annat genom att stödja både hälso- och sjukvård och socialtjänst i att genom ökad kunskap och skapandet av hållbara strukturer tillämpa ett barn-, föräldraskaps- och</p>

	<p>familjeperspektiv i arbetet med dessa familjer. Stödet har bestått i framtagande och publicering av kunskapssammanfattningar och olika former av webbstöd, spridande av verksamma arbetssätt, stöd till utvecklingsarbeten samt anordnande av konferenser och lärande nätverk. Detta påverkans- och utvecklingsarbete är viktiga insatser för att minska de påverkbara hälsoklyftorna i samhället,</p> <p>Stödet omfattar fortsatt arbete med uppföljning, utveckling av ett samordnat familjeorienterat arbetssätt inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården, stödstrukturer för barn i akuta situationer, samlad kompetens och ansvar för barn som föds med skador till följd av exponering av alkohol under fosterlivet samt nationell samordning inom flera områden, exempelvis i arbetet med våld mot barn.</p> <p>Det är angeläget att den kommande ANDT-strategin från 2021 och framåt fortsatt särskilt lyfter behovet av satsningar på barn och stöd i föräldraskap för att se till barns behov av en trygg uppväxt här och nu samt förebygga missbruk och psykisk ohälsa i nästa generation.</p>
<p>Strategiskt och långsiktigt arbete för att motverka narkotikarelaterad dödlighet bland kvinnor och män samt flickor och pojkar.</p>	<p>Nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk och beroende. Översyn 2019:</p> <p>Sverige har en hög narkotikadödlighet och för att motverka den och samtidigt rädda liv, har Socialstyrelsen tagit flera steg för att öka tillgängligheten och kunskapen om hur naloxon effektivt häver opioidöverdos. Naloxon häver effekten av opioider vid livshotande opioidförgiftning. Åtgärden har en livräddande effekt, med begränsade biverkningar.</p> <p>Hälso- och sjukvården och socialtjänsten bör erbjuda naloxon och utbildningsinsats till personer med opioidberoende och risk för överdos.</p>

	<p>Naloxon har nu inkluderats i de Nationella riktlinjerna för vård och stöd vid missbruk och beroende.</p> <p>Socialstyrelsen och Läkemedelsverket har tagit fram och uppdaterat föreskrifter inom tre områden, som ökar tillgängligheten till naloxon:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sjuksköterskor har getts behörighet att förskriva naloxon, • förskrivare har behörighet att lämna ut naloxonläkemedel till patienter i samband med ordination • icke legitimerad personal i ambulanssjukvården och räddningstjänsten har behörighet att administrera naloxonläkemedel. <p>Socialstyrelsen har tagit fram ett informationsmaterial avsett för brukare och personal inom hälso- och sjukvården om hur man kan rädda liv om någon i ens närhet drabbats av överdos.</p> <p>Regionen följer nationella riktlinjer för vård och stöd vid missbruk. Vid infektionskliniken i Norrköping finns en sprututbytesverksamheten som är en lågtröskelverksamhet med huvudsyfte att förhindra spridning av blodburen smitta bland personer med intravenöst missbruk. Det görs genom att identifiera eventuell smitta, vaccinera mot smitta, informera om smitta och smittspridning samt genom att dela ut hela och rena verktyg att använda vid intag av droger.</p>
<p>Insatser för att motverka trafikrelaterade skador och dödsfall till följd av alkohol- och narkotikabruk.</p>	<p>Region Östergötland och Polisområde Östergötland har ambitionen att (åter-)införa samverkan mot alkohol och droger i trafiken, SMADIT i länet.</p> <p>Polisen genomför alkohol- och drogkontroller i trafiken.</p>

	Arbetet med att återuppväcka SMADIT i Östergötland är fördröjt på grund av Coronapandemin men ska återupptas inom det snaraste.
--	---

6. "En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt

Mål 6 berörs inte i den regionala strategin.

Trender

Under strategiperioden kan vi se vissa glädjande trender, med minskad konsumtion gällande alkohol och tobak hos ungdomar. Färre ungdomar uppger att de använder de olika substanserna. Även när det gäller vuxna kan vi se viss minskning i alkohol- och tobaksbruket. Tyvärr visar inte narkotikaanvändningen samma positiva utveckling.

Den pandemi som drabbat landet har under första delen av 2020 bidragit till en något minskad total konsumtion av alkohol i landet, vilket borde vara fallet även i länet. Det är även fler personer än tidigare år som sökt för att kunna sluta röka.

Vad behöver förstärkas?

Det är angeläget att den kommande ANDT-strategin från 2021 och framåt fortsatt lyfter behovet av satsningar på barn och stöd i föräldraskap. Det är av vikt att se till barns behov av en trygg uppväxt här och nu samt förebygga missbruk och psykisk ohälsa i nästa generation.

Det behövs ett långsiktigt målmedvetet arbete för att minska antalet ungdomar som debuterar tidigt med alkohol och tobak samt förhindra bruk av narkotika och dopningsmedel i befolkningen.

Vi behöver arbeta med både riktade och generella insatser. Dessutom behöver vi tillsammans arbeta för att minska de negativa konsekvenserna av ANDT, detta innebär bland annat fortsatt riktade insatser såsom antilångningsinsatser, tillsyn på serverings- och försäljningsställen av alkohol och tobak samt polisiära insatser mot olaglig handel.

De socioekonomiska förutsättningarna i befolkningen ser olika ut, vi måste arbeta medvetet med de kända risk- och skyddsfaktorerna. Till exempel bör insatser göras för att alla elever ska nå målen i skolan och ha tillgång till meningsfull fritidssysselsättning. För att uppnå en jämlik hälsa, både psykisk och fysisk, måste adekvat stöd ges.

För att nå målet ”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk” behövs ett utvecklat samarbete ske mellan flera aktörer både från myndigheter men också från det civila samhället och näringslivet. Inkludera målgruppen, det vill säga befolkningen.

Vikten av samverkan – bredare ingång

Det arbete som Länsstyrelsen initierat som heter Preventionspaketet och som är ett utvecklingsarbete tillsammans med länets kommuner har syftet att Enheten för social hållbarhet (ESH) ska bli mer samordnade i våra kontakter med kommunerna. Utvecklingsarbetet ska utgå ifrån kommunernas behov och önskemål med fokus på barn och ungas uppväxtvillkor. Länsstyrelsen ska ge samordnat stöd och kunskap till tjänstepersoner och andra lokala aktörer. Under 2020 påbörjades ett arbete med tre av länets kommuner och planerna är långsiktiga för att kunna nå flera/alla länets kommuner under en tioårsperiod.

Det som händer i världen på ANDT-området har effekter på hur vår konsumtions- och skadeutveckling kommer att gestalta sig. Det är därför viktigt att vi även regionalt och lokalt arbetar aktivt för att vara informerade om utvecklingen på olika håll i världen, inte minst inom EU.

Slutord

Regeringen har aviserat att ett beslut om en ny nationell ANDT-strategi kommer strax efter årsskiftet 2020/2021 vi ser då fram emot att tillsammans arbeta fram en ny regional ANDT-strategi.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.